

1960'LARDA TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ DURUMU

Aydınlık Gazetesi, 22 Mayıs 2018

Yıldırım Koç

1968-1971 döneminde Türkiye'de sosyalist harekette büyük bir devrim beklentisi vardı. Devrim, sanki insanın elini uzatsa yakalayabileceği kadar yakındı. Gerçek bir bilimsel analize dayanmayan bu beklentiler, örgütlü işçi hareketinin yenilgisinin ardından büyük bir hayalkırıklığına ve siyasi savrulmaya neden oldu. İşçi sınıfının bir bölümünün daha önce hiç görülmemiş eylemleri büyük umut yarattı; ancak işçi sınıfının büyük bölümü bu dönemde de sessizliğini korudu. Emekçi sınıf ve tabakaların gündeminde köklü bir düzen değişikliği değil, mevcut düzen içinde durumlarının iyileştirilmesi vardı. Bu ikisi karıştırıldı.

TÜRKİYE BİR KÜÇÜK BURJUVALAR ÜLKESİYDİ

1965 nüfus sayımı sonuçlarına göre, Türkiye'de gelir getirici bir işte çalışan 13,6 milyon kişinin 3,0 milyonu ücretli, 3,9 milyonu kendi hesabına çalışan, 6,4 milyonu ücretsiz aile çalışanı ve 133 bini de işverendi. Ücretlilerin oranı yüzde 22,4 iken, kendi hesabına çalışanlarla ücretsiz aile çalışanların toplamının oranı yüzde 76'yı aşıyordu. Türkiye hâlâ bir küçük burjuvalar ülkesiydi.

1970 nüfus sayımı sonuçlarına göre, gelir getirici bir işte çalışan 15,1 milyon kişinin 4,2 milyonu ücretli, 4,0 milyonu kendi hesabına çalışan, 6,8 milyonu ücretsiz aile çalışanı ve 105 bini işverendi. Ücretlilerin oranı yüzde 27,6 iken, kendi hesabına çalışanlarla ücretsiz aile çalışanların toplamının oranı yüzde 72 idi.

MÜLKSÜZLEŞME DÜZEYİ GERİYDİ

1961-1971 döneminde ücretlilerin sayısı ve gelir getirici bir işte çalışanlar içindeki oranı artarken, ücretlilerin üretim araçları mülkiyetiyle olan bağlarında önemli bir kopma yaşanmadı. Diğer bir deyişle, mülksüzleşme süreci hızlı bir biçimde gelişmedi.

Bu yıllar, kapitalizmin Altın Çağı'ydı. Dünyada ve Türkiye'de yaşanan sürekli ekonomik büyüme ve Soğuk Savaş nedeniyle bilinçli bir biçimde küçük burjuvazinin korunmasına yönelik politikalar uygulanıyordu. Tarıma verilen destekler, küçük meta üreticilerinin yoksullaşmasını ve mülksüzleşmesini yavaşlatıyor ve hatta önemli ölçüde engelliyordu. Tekelci sermayenin henüz perakende ticarete girmemiş olmasına bağlı olarak, esnaf durumunu koruyabiliyordu.

Avrupa ülkelerine çalışmaya gidenlerin gönderdikleri paralara ve toplu iş sözleşmeleri ile gerçek ücretlerde meydana gelen artışlara bağlı olarak, bazı bölgelerde mülksüzleşme sürecinin sınırlı bir ölçüde tersine işlediği bile söylenebilir. 1968-1971 döneminde Türkiye hâlâ köylülüğün ve küçük burjuvazinin ağırlıkta olduğu bir ülkeydi.

1961-1975 döneminde özellikle vasıflı işçiler arasında işsizlik azdı. İşinden memnun olmayan birçok işçinin, diğer işçilerle birlikte işverenine karşı mücadele etmek ve sınıf mücadelesi içine girmek yerine, işten ayrılıp kısa bir sürede başka bir işyerinde benzer ve belki daha iyi koşullarda işe girme olanağı vardı.

"ALAMANYA"

1961-1973 döneminde yasal yollardan 1 milyona yakın kişi Avrupa'ya çalışmaya gitti. Bu gidenlerin bir bölümü işçi ve memur, bir bölümü küçük üretici veya topraksız ve az topraklı köylü ve esnaftı. Avrupa'ya gidiş, Türkiye'deki mülksüzleşme sürecini yavaşlattı. "Alamanya kurtuluş"tu. "Kapağı Alamanya'ya atan" epey sıkıntı çekiyordu, ama Türkiye'de tarla ve ev bark sahibi de oluyordu. İşyerinde sorun yaşayan birçok işçi, sınıf kimliğini ve bilincini geliştirmek yerine, çözümünü "Alamanya"da aradı.

1968-1971 dönemi, Türkiye'de emekçi sınıf ve tabakalar için, mevcut kapitalist düzen içinde şartlarını iyileştirmenin mümkün gözüktüğü ve mümkün olduğu yıllardı. Kitleler devrim istemiyordu. İstedikleri, mevcut düzen içinde daha iyi bir yaşamdı.